

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อตุตรกฺขิต — ผู้มีตนอันรักษาแล้ว, ผู้รักษาทน”

อตุตรกฺขิต อ่านตามภาษาบาลีว่า อั - ตะ - รก - ขิ - ตะ มาจากคำว่า อตุต (ตน) กับคำว่า รกฺขิต (รักษาแล้ว) รวมกันเป็น อตุตรกฺขิต แปลว่า ผู้มีตนอันรักษาแล้ว หรือ ผู้รักษาทน คำว่า ตน ในที่นี้ ไม่ใช่ตัวตนจริงๆ แต่เป็นความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรม จึงหมายรู้ว่าเป็นบุคคลแต่ละคน, คำว่า ผู้มีตนอันรักษาแล้ว หรือ ผู้รักษาทนนั่น เป็นคำที่มีความหมายที่ลึกซึ้งอย่างยิ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ผู้ที่ประพฤติดุจจริต คือประพฤติดี ด้วยกาย วาจา และใจ เชื่อว่าเป็นผู้รักษาทน ด้วยการเห็นคุณค่าของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ไม่ทำความเสียหายแก่ตน ด้วยการไม่กระทำความบาปกรรมทั้งหลาย นั่นคือการรักษาทนอย่างแท้จริง เป็นการรักษากายใน ป้องกันไม่ให้อกุศลเกิดขึ้น แต่ถ้าประพฤติดุจจริต คือประพฤดิชั่ว ก็เป็นผู้ไม่รักษาทน ตามข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค อตุตรกฺขิตสูตร ดังนี้

“ก็ชนบางพวก ย่อมประพฤติดุจจริตด้วยกาย วาจา ใจ ชนพวกนั้นเชื่อว่า เป็นผู้ไม่รักษาทน ถึงแม้ชนพวกนั้นจะมีพลช้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้า คอยรักษา ถึงเช่นนั้นชนพวกนั้นก็เชื่อว่าไม่รักษาทน ชื่อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่าการรักษาเช่นนั้นเป็นการรักษากายนอก มิใช่เป็นการรักษากายใน ฉะนั้น ชนพวกนั้นจึงเชื่อว่าไม่รักษาทน ส่วนว่าชนบางพวกย่อมประพฤติดุจจริต ด้วยกาย วาจา ใจ ชนพวกนั้นเชื่อว่าเป็นผู้รักษาทน ถึงแม้ชนพวกนั้นจะไม่มีพลช้าง พลม้า พลรถ หรือพลเดินเท้า คอยรักษา ถึงเช่นนั้น ชนพวกนั้นก็เชื่อว่ารักษาทน ชื่อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุว่าการรักษาเช่นนั้นเป็นการรักษากายใน มิใช่เป็นการรักษากายนอก ฉะนั้น ชนพวกนั้นจึงเชื่อว่าเป็นผู้รักษาทน”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง เพราะแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้เข้าใจถึงความเป็นจริงของสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ด้วยพระปัญญาอันเกิดจากการตรัสรู้ของพระองค์ เมื่อผู้ศึกษาได้ศึกษาพระธรรมไปตามลำดับ ก็จะเข้าใจว่ามีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ไม่มีเรา ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน แม้แต่การสะสมสิ่งที่ดี หรือไม่ดี ก็เป็นธรรมที่มีจริง ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ความเป็นจริงของจิตประการ

หนึ่ง คือจิตเป็นสภาพธรรมที่สะสม ดังนั้น จิตจึงสะสมทั้งฝ่ายที่ดีและไม่ดี กล่าวคือสะสมทั้งกุศลและอกุศล ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล เมื่ออกุศลจิตเกิดขึ้นแล้วดับไปก็สะสมสิ่งที่ไม่ดี (อกุศล) ต่อไปอีกในจิตขณะต่อไป แม้ในทางฝ่ายกุศลก็เช่นเดียวกัน เมื่อกุศลจิตเกิดขึ้นแล้วดับไปก็สะสมสิ่งที่ดีในจิตขณะต่อไป โดยไม่ปะปนกัน นี่ความเป็นจริง

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นเพราะผลของกุศลกรรม เป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เมื่อได้ความเป็นมนุษย์แล้ว ชีวิตยังเป็นอยู่ยาก ต้องประกอบการทำงานเพื่อความสืบทอดแห่งชีวิตให้เป็นไปอย่าง ไม่เดือดร้อน และชีวิตก็ไม่ได้ยั่งยืนเลย สั้นมาก ไม่รู้ว่าจะละจากโลกนี้ไปเมื่อใดด้วย และที่สำคัญ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลกทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงที่ภูมิมนุษย์ ภูมิมนุษย์นี้จึงเป็น ภูมิที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญกุศลได้ทุก ๆ ประการ ทั้งในเรื่องทาน การให้สิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ผู้อื่น ศีล ความประพฤติที่ดีงาม เว้นจากความประพฤติที่ไม่ดี และภาวนา คือการอบรมเจริญปัญญา

มนุษย์แต่ละคนก็มีความแตกต่างกันไปตามการสะสม แต่ละคนเป็นแต่ละหนึ่งไม่เหมือนกันเลย เป็นความจริงที่ว่า บุคคลใดก็ตามที่ประพฤติดุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ขณะนั้นเป็นการกระทำความที่ไม่ดี เป็นอันตรายแล้วในขณะที่กระทำอกุศลกรรม เป็นผู้ไม่ได้รับรักษาตน เป็นผู้ทำความเสียหายให้แก่ตนเอง ซึ่งจะเป็นเหตุทำให้ตนเองได้รับผลที่ไม่ดีในภายหน้า โดยที่ไม่มีใครทำให้เลยนอกจากอกุศลกรรมของตนเอง เท่านั้น เพราะเหตุว่าเวลาที่อกุศลกรรมให้ผลนั้น อกุศลวิบากอันเป็นผลของอกุศลกรรม ก็ย่อมเกิดขึ้นเป็นไปตามควรแก่เหตุ

ส่วนบุคคลผู้ที่ประพฤติดุจริตทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ เจริญกุศลประการต่างๆ ไม่ได้กระทำความที่เป็นอันตราย กล่าวคือ อกุศลกรรมทั้งหลายให้กับตนเอง บุคคลประเภทนี้เป็นผู้รักษาตนเอง ทำความดี ทำความเจริญให้กับตนเอง ด้วยการสะสมความดีทั้งหลายในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก รู้สภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้ตามความเป็นจริง ที่จะเป็นเหตุทำให้ออกจากวิภวภูมิจึงเป็นการรักษาตนเองอย่างสูงสุด คือสามารถทำให้พ้นจากกิเลสทั้งปวง ไม่ต้องมีการเวียนว่ายตายเกิดอีกในสังสารวัฏ

จะเห็นได้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ทรงละเว้นโอกาสที่จะพร่ำสอนเตือนพุทธบริษัทให้เป็นผู้ที่ไม่ประมาทเลย ถ้ายังมีกิเลสอยู่ ตราบใดยังไม่รู้แจ้งอริยสัจธรรมถึงความเป็นพระอรหันต์แล้ว การที่จะไปสู่กำเนิดอื่นนั้นเป็นไปได้มากกว่าการที่จะกลับมาสู่ความเป็นมนุษย์ ข้ออุปมาระหว่างฝุ่นที่สลายเล็ดกับพื้นมหาปฐพีนั้นเห็นได้ชัดเจนทีเดียว แต่ละบุคคลก็เห็นฝุ่นที่เล็ดอยู่ทุกวัน แต่ไม่มีใครเตือนให้ได้คิด แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ไม่ทรงละเว้นโอกาส แม้แต่การที่จะให้ระลึกได้ว่าฝุ่นที่เล็ดมีน้อยกว่าที่พื้นมหาปฐพี เหมือนกับวันหนึ่งๆ นี้ กุศลกับกิเลส อย่างไหนจะเกิดมากกว่ากัน? กิเลสเกิดมากกว่ากุศลอย่างเทียบกันไม่ได้เลย ซึ่งในชีวิตประจำวันจะเป็นผู้ประมาทไม่ได้เลยทีเดียว พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง

แสดง เป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือเป็นคำสอนที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่งเพราะเป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อกำจัด
ข้าศึกคือกิเลส มีโลภะ โทสะ เป็นต้นได้

ดังนั้น เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้ยากอย่างยิ่งแล้ว ก็ไม่ควรที่จะประมาทในชีวิตอันมี
ประมาณน้อยนี้ ควรเห็นถึงความสำคัญของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ควรที่จะมีการรักษาตนเอง กระทำสิ่งที่
ดีให้กับตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเอง ทำตนให้คุ้มค่ากับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ด้วยการสะสมความดี
ประการต่างๆ กล่าวคือ ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา พร้อมทั้งเจริญกุศลทุกประการ
สะสมเป็นที่พึ่งให้กับตนเองต่อไป เป็นการรักษาตนเอง คุ้มครองป้องกันไม่ให้ตกไปทางฝ่ายอกุศล อัน
เป็นทางเดียวที่จะค่อยๆ ขัดเกลากิเลสของตนเองให้เบาบางลง จนกว่าจะถึงการดับได้อย่างหมดสิ้นใน
ที่สุด ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗